

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 20.04.2023 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. stwierdził, że I. K. z tytułu współpracy z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą

1. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym tj ubezpieczeniu emerytalnemu ubezpieczeniom rentowym oraz ubezpieczeniu wypadkowemu od 1.05.2017r.,

2. miesięczne podstawy wymiaru składek z tego tytułu wynoszą:

a. na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe oraz wypadkowe)

05-12/2017 r.-2557,80 zł

01-12/2018 r. -2665,80 zł

01-12/2019 r. - 2859,00 zł

01-12/2020 r. -3136,20 zł

01-12/2021 r. - 3155,40 zł

01-12/2022 r. - 3553,20 zł

01-03/2022 r. -4161,00 zł

b. na Fundusz Pracy

05-12/2017 r. -2557,80 zł

01-12/2018 r. - 2665,80 zł

c. na Fundusz Pracy, Fundusz Solidarnościowy

01-12/2019 r. -2859,00 zł

01-12/2020 r. -3136,20 zł

01-12/2021 r. - 3155,40 zł

01-12/2022 r.- 3553,20 zł

01-03/2022 r. -4161,00 zł.

W uzasadnieniu wskazano, że G. K. zgłosił I. K. od 1.05.2017 r. do obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego jako osobę współpracującą z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą. Z tego tytułu rozliczył i obliczył składki na ubezpieczenie zdrowotne za miesiące od 05/2017 r. do 02/2023 r.

Od 1.10.2003 r. I. K. pobiera rentę socjalną.

Organ podkreślił, iż art. 9 ust. 5 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2022 r., poz. 1009 ze zm.) stanowi, że osoby współpracujące z osobami prowadzącymi działalność gospodarczą, które mają ustalone prawo do renty podlegają dobrowolnie ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym. Przy czym pod pojęciem "renta" należy rozumieć wyłącznie świadczenie pieniężne z systemu ubezpieczenia społecznego. Rentą,

w rozumieniu przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, nie jest renta socjalna, która jest przyznawana na podstawie przepisów ustawy z 27.06.2003 r. o rencie socjalnej (Dz. U. z 2022 r. poz. 240 ze zm.). Osoba współpracująca z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność, która jednocześnie pobiera rentę socjalną, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym tj. emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu.

Zatem I. K. od 1.05.2017 r. jako osoba współpracująca z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą powinna podlegać obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym tj. emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu.

/decyzja k 37 -41 akt ZUS/

Odwołanie od powyższej decyzji w całości wniósł zarówno płatnik G. K., jak i I. K..

Zaskarżonej decyzji zarzucili naruszenie art. 9 ust. 5 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez błędną jego wykładnię i uznanie, iż osoba współpracująca przy prowadzeniu pozarolniczej działalności, która ma ustalone prawo do renty socjalnej nie podlega dobrowolnym ubezpieczeniom emerytalnym i rentowym, a ubezpieczenie społeczne w takim przypadku jest obowiązkowe w sytuacji, gdy z literalnego brzmienia niniejszego przepisu ustawy nie wynika, aby jedynie osoby pobierające rentę w rozumieniu przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych mogły korzystać z dobrodziejstwa ustawodawcy, jakim jest dobrowolność podlegania ubezpieczeniom emerytalnym i rentowym.

Mając powyższe na uwadze odwołujący wnieśli o zmianę przez Sąd zaskarżonej decyzji i ustalenie, że I. K. z tytułu współpracy z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą nie podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu, tj. ubezpieczeniu emerytalnemu, ubezpieczeniom zdrowotnym oraz ubezpieczeniu wypadkowemu oraz zasądzenie od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na rzecz odwołujących kosztów procesu według norm przypisanych.

Jednocześnie z ostrożności procesowej odwołujący podnieśli zarzut przedawnienia w zakresie należności za obowiązkowe ubezpieczenie społeczne (emerytalne, rentowe oraz wypadkowe) za okres 05-12/2017 roku oraz na Fundusz Pracy za okres 05-12/2017 roku.

odwołanie k. 3-8 akt VIII U 960/23, odwołanie k. 3-8 akt VIII U 961/23/

W odpowiedziach na odwołania organ rentowy wniósł o ich oddalenie, podtrzymując argumentację podniesioną w zaskarżonej decyzji .

/odpowiedź odwołanie k. 9 akt VIII U 960/23 odwołanie k. 9 akt VIII U 961/23/

Postanowieniem z dnia 12.06.2023 r. sprawy z obu powyższych odwołań połączono do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

/postanowienie k. 11 akt VIII U 961/23/

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Płatnik G. K. zgłosił I. K. - żonę, do obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego jako osobę współpracującą z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą od 1.05.2017 r. Z tego tytułu rozliczył i obliczył składki na ubezpieczenie zdrowotne za miesiące od 05/2017 r. do 02/2023 r.

/bezsporne/

Zgłoszenia ww do ubezpieczeń w tej formie dokonał po konsultacji z ZUS księgowy -nieżyjący już D. T., któremu płatnik powierzył prowadzenie spraw w tym zakresie.

/bezsporne, oświadczenie wnioskodawczyni protokół z rozprawy z dnia 15.11.2023 r. 00:02:22-00:11:02/

I. K. pobiera rentę socjalną od 1.10.2003 r.

/bezsporne, a nadto decyzja o podwyższeniu świadczenia k. 17 akt ZUS, zawiadomienia o braku podstaw do zawieszenia świadczenia k. 19-27 akt ZUS/

G. K. orzeczeniem (...) ds. Orzekania o Niepełnosprawności z dnia 28.07.2015 został zaliczony do znacznego stopnia niepełnosprawności na stałe. W orzeczeniu stwierdzono że niepełnosprawność istnieje od wczesnego dzieciństwa

/bezsporne, a nadto orzeczenie k. 13 akt ZUS/

Również I. K. legitymuje się orzeczeniem (...) ds. Orzekania o Niepełnosprawności z dnia 28.07.2015 zaliczającym ją do znacznego stopnia niepełnosprawności na stałe od wczesnego dzieciństwa.

/bezsporne, a nadto orzeczenie k. 15 akt ZUS/

ZUS na przestrzeni lat nie zgłaszał do płatnika uwag w zakresie nieprawidłowego zgłoszenia wnioskodawczyni do ubezpieczeń.

/bezsporne, a nadto pisma k. 29-32 akt ZUS/

Sąd Okręgowy w bezspornym stanie faktycznym zważył, co następuje:

Odwołania nie zasługują na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności podnieść należy, iż nieskutecznym jest podniesiony przez stronę odwołującą zarzut przedawnienia w przedmiocie ustalenia podstawy wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenie społeczne i Fundusz Pracy za okres 5-12/2017.

Zgodnie ze znowelizowanym art. 24 ust. 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 1230 należności z tytułu składek ulegają przedawnieniu po upływie 5 lat, licząc od dnia, w którym stały się wymagalne, z zastrzeżeniem ust. 5-6.

Jednakże przepis art. 83 ust. 1 ustawy o s.u.s. w żaden sposób nie nakłada ograniczeń czasowych do wydania przez organ rentowy deklaratoryjnej decyzji stwierdzającej istnienie (nieistnienie) obowiązku ubezpieczeń społecznych czy decyzji ustalającej podstawę wymiaru składek. Takich granic czasowych, poza którymi organowi rentowemu nie wolno byłoby już rozstrzygać o podleganiu (niepodleganiu) ubezpieczeniom społecznym/ ustalającym podstawę wymiaru składek, nie narzucają również inne przepisy ustawy o s.u.s., w szczególności jej art. 38. W oparciu o rezultaty wykładni językowej art. 83 ust. 1 oraz po dokonaniu całościowej analizy poszczególnych unormowań zawartych w rozdziałach 2-4 ustawy o s.u.s. (zatytułowanych kolejno "Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym", "Zasady ustalania składek na ubezpieczenia społeczne" i "Zgłoszenia do ubezpieczenia, prowadzenie kont i rejestrów oraz zasady rozliczania składek i zasiłków") można zatem uznać, że organ rentowy dysponuje nieograniczonym w czasie uprawnieniem do wydawania deklaratoryjnej decyzji stwierdzającej istnienie (nieistnienie) obowiązku ubezpieczeń społecznych/ ustalającej podstawę wymiaru składek. Z tego wynika zaś, że taka możliwość (uprawnienie) rozciąga się również na sytuację, w której organ rentowy orzeka o podleganiu ubezpieczeniom społecznym/ ustaleniu podstawy wymiaru w okresach wstecznych, w odniesieniu do których składki powinny być, a nie zostały uiszczone, a nadto w dacie wydawania decyzji o podleganiu ubezpieczeniom społecznym były już przedawnione (a więc, gdy zobowiązanie składkowe wygasło). /por. uchwała SN z 9.06.2016 III UZP 8/16/ Także w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2017 r. II UK 708/15 podniesiono, że nie zachodzą przeszkody materialnoprawne i procesowe, w ustaleniu przez organ rentowy w decyzji podlegania ubezpieczeniom społecznym w okresach wstecznych, w odniesieniu do których należne składki nie zostały opłacone przez płatnika i uległy przedawnieniu. Dopuszczalne jest zatem ustalenie w decyzji organu rentowego podlegania ubezpieczeniom społecznym (emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu) nawet, gdy należności z tytułu składek na te ubezpieczenia, uległy przedawnieniu przed wydaniem decyzji /LEX nr 2252205/. Natomiast w wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 17 lipca 2013 r. III AUa 1688/12 Legalis Numer 740789 wskazano, iż art. 24 ust. 4 ustawy, jako przepis regulujący

kwestie przedawnienia należności z tytułu składek nie odnosi się w żadnej mierze do przepisów regulujących zasady ustalania podstawy wymiaru składek. Zakład Ubezpieczeń Społecznych w ramach uprawnień wynikających z art. 83 ust. 1 ustawy może wydać decyzję ustalającą prawidłowe podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne w każdym czasie. Prawo do wydania takiej decyzji nie ulega przedawnieniu. Przedawnieniu, o którym mowa w art. 24 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych podlegają jedynie należności z tytułu składek. Stąd też zarzut przedawnienia może być brany pod uwagę tylko w sprawach z odwołań od decyzji wymierzających wysokość składek, w tym ustalających wysokość zaległości w opłacaniu składek i zobowiązujących do ich zapłacenia.

W konsekwencji podniesiony w sprawie zarzut przedawnienia z uwagi na to, iż przedmiotem rozpatrywanego sporu była tylko i wyłącznie kwestia ustalenia kwestii podlegania ubezpieczeniom i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i Fundusz Pracy za sporny okres, nie zaś decyzja wymiarowa określająca wysokość zadłużenia z tego tytułu jest bezskuteczny i nie może prowadzić do spodziewanych przez stronę skutków procesowych.

Co do meritum, zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają, z zastrzeżeniem art. 8 i 9, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność oraz osobami z nimi współpracującymi.

W myśl art. 9 ust. 4 ustawy osoby, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1, 3 i 22, mające ustalone prawo do emerytury lub renty podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym.

Z kolei zgodnie z art. 9 ust. 5 ustawy osoby, o których mowa w art. 6, niewymienione w ust. 4, 4a i 4c, mające ustalone prawo do emerytury lub renty podlegają dobrowolnie ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym.

Na podstawie art. 36 ust. 1 i 4 powołanej ustawy, każda osoba objęta obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi podlega zgłoszeniu do ubezpieczeń społecznych w terminie 7 dni od daty powstania obowiązku ubezpieczenia.

W przypadku osób współpracujących z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność obowiązek zgłoszenia do ubezpieczeń należy do płatnika składek.

Zgodnie z art. 18 ust. 8 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, w okresie od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia danego roku podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe osób współpracujących z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż 60 % prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, ogłaszanego w trybie art. 19 ust. 10 na dany rok kalendarzowy.

Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie wypadkowe osób współpracujących z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą w myśl art. 20 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

W myśl art. 104 ust. 1 i art. 107 ust. 1 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy obowiązkowe składki na Fundusz Pracy, ustalone od kwot stanowiących podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe bez stosowania ograniczenia, o którym mowa w art. 19 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, wynoszących w przeliczeniu na okres miesiąca co najmniej minimalne wynagrodzenie za pracę opłacają osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą za osoby współpracujące z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą za okres trwania obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych w trybie i na zasadach przewidzianych dla składek na ubezpieczenia społeczne.

Zgodnie z art. 4 ust. 1 i art. 5 ust. 2 ustawy o Funduszu Solidarnościowym do obowiązkowych składek na Fundusz stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące obowiązkowych składek na Fundusz Pracy. Składki na Fundusz płatnik

składek oblicza łącznie ze składkami na Fundusz Pracy w wysokości sumy stóp procentowych tych składek i wykazuje w deklaracji rozliczeniowej w łącznej kwocie.

Na gruncie rozpoznawanej sprawy spornym było, czy w rozumieniu art. 9 ust. 5 ustawy systemowej wnioskodawczyni I. K. jako osoba współpracująca z G. K. przy prowadzeniu pozarolniczej działalności, mająca ustalone prawo do renty socjalnej podlega obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnym i rentowym, a co za tym idzie płatnik był zobligowany do uiszczenia składek z tego tytułu w spornym okresie, czy też ubezpieczenie to ma charakter dobrowolny.

Odnosząc się do powyższego jeszcze raz wskazać należy, że art. 9 ust. 5 ustawy systemowej stanowi, że osoby współpracujące z osobami prowadzącymi działalność gospodarczą, które mają ustalone prawo do renty podlegają dobrowolnie ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym. Przy czym należy zgodzić się organem rentowym, że pod pojęciem "renta" należy rozumieć wyłącznie świadczenie pieniężne z systemu ubezpieczenia społecznego. Rentą, w rozumieniu przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, nie jest renta socjalna, która jest przyznawana na podstawie przepisów ustawy z 27.06.2003 r. o rencie socjalnej (Dz. U. z 2022 r. poz. 240 ze zm.)

W odniesieniu do art. 9 ust. 5 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w doktrynie podkreśla się, że osoby posiadające status emeryta lub rencisty (z wyjątkami przewidzianymi w ust. 4 i 4c) nie podlegają obowiązkowi ubezpieczenia emerytalnego i rentowego z tytułów wymienionych w art. 6 ustawy, natomiast na mocy ogólnej normy kompetencyjnej zawartej w art. 9 ust. 5 mogą przystąpić do ubezpieczenia społecznego (emerytalnego i rentowego) na swój wniosek (dobrowolnie) dotyczy to też osób współpracujących przy prowadzeniu działalności. Obowiązek ubezpieczenia i związana z nim konieczność opłacania składek dotyczy zatem tylko tych osób, które uzyskały prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy z systemu powszechnego /por wyrok SN z 5 czerwca 2014 r., I UK 446/13, LEX nr 1506374 wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie w wyroku z dnia 26 stycznia 2021 r. III AUa 140/19/.

Prowadzenie działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, w tym prowadzenie działalności pozarolniczej nie jest obojętne dla osoby, której przysługuje renta socjalna. I chociaż "ustawa o rencie socjalnej nie zawiera zakazu zarobkowania" to jednak w określonych przypadkach (art. 10 ust. 6) prawo do renty socjalnej zawiesza się.

W kontekście rozwiązań przyjętych w powszechnym systemie ubezpieczeń społecznych nie powinno budzić wątpliwości, że dobrowolnemu ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowemu podlegają osoby, o których mowa w art. 6, niewymienione w art. 9 ust. 4 i 4c mające ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy. Osoba mająca ustalone prawo do renty socjalnej a nie do renty z tytułu niezdolności do pracy, podejmując pozarolniczą działalność gospodarczą, staje się w okresie jej prowadzenia podmiotem podlegającym obowiązkowym ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu. Istnienie zasadnych różnic pomiędzy rentą socjalną a rentą z tytułu niezdolności do pracy powoduje, że zastosowanie wykładni rozszerzającej i uznanie, że w pojęciu określonym słowem "renta" mieści się także renta socjalna, należy uznać za wadliwe. Wprawdzie świadczenie wymienione w art. 9 ust. 5 zostało określone bardzo ogólnie, ale w kontekście rozwiązań przyjętych w powszechnym systemie ubezpieczeń społecznych nie powinno budzić wątpliwości, że dobrowolnemu ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowemu podlegają osoby, o których mowa w art. 6, niewymienione w ust. 4 i 4c mające ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy. (por III AUa 1272/07 - Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 29 stycznia 2008 r. LEX nr 1645701).

Powyższe należy odnieść też do osób współpracujących przy prowadzeniu działalności gospodarczej mających prawo do renty socjalnej. Jakkolwiek sąd zauważa, iż od 1.1.2008 r. do systemu wprowadzono wyjątek polegający na rozszerzeniu obowiązkowego ubezpieczenia emerytalnego i rentowego na osoby, które mają ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy i prowadzą jednocześnie pozarolniczą działalność gospodarczą, gdyż podlegają one takowemu obowiązkowi do czasu ustalenia prawa do emerytury (art. 9 ust. 4c ustawy systemowej - zmianę taką wprowadzono ustawą z 1.7.2005 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 169, poz. 1412 ze zm.) i w tym zakresie sytuacja osoby prowadzącej działalność jest inna od sytuacji osoby współpracującej przy jej prowadzeniu, której to przepis art. 9

ust.4, 4a, 4c nie wymienia, nie zmienia to jednak faktu, że w świetle powołanych orzeczeń utożsamianie pojęcia renty jakim na gruncie wskazanych przepisów posługuje się ustawa systemowa także na pojęciem renty socjalnej, która nie jest rentą z sytemu powszechnego uprawnionym nie jest.

Z obowiązkowego ubezpieczenia społecznego nie zwalnia wnioskodawcy płatnika także nawet ewentualna błędna informacja pracownika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, przy czym nie jest udowodnione w jaki sposób księgowy płatnika przedstawił sytuację faktyczną wnioskodawczyni jako osoby współpracującej przy prowadzeniu działalności gospodarczej i czy zaznaczył, że pobiera ona rentę socjalną. Odrębną kwestią jest natomiast możliwość złożenia wniosku o umorzenie zaległych należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne.

Zaskarżona decyzja odpowiada zatem prawu.

Mając powyższe okoliczności na uwadze Sąd Okręgowy na podstawie (...) §1 k.p.c. wniesione odwołania jako bezzasadne oddalił.

J.L.